

Handläggare

Monasofi Wallinder (mwr007)

Beslutat av

Regionfullmäktige 2022-06-22 § 143

Gäller för

Regiongemensamt

Dokumenttyp

Policy

Giltigt från och med

2022-06-22

Granskare

Helena Broman (uan002)

Fastställt

2022-06-22

Reviderat**Dokumentnr / Version**

551819 / Version 1

Processägare**Ytterligare information**

Tidigare revision arkiverad, se 22514

Etisk policy

*Vi gör ständigt etiska överväganden
även om vi inte alltid tänker på att det är etik.*

Det du håller i din hand eller läser digitalt just nu är Region Västernorrlands etiska policy.

Regionens etiska policy vill lyfta fram vikten av etik som begrepp och som verktyg i det dagliga arbetet, såväl för den enskilde medarbetaren som för regionens ledning.

Var och en av oss gör etiska överväganden utan att alltid vara medvetna om det, kanske bär just du på något som "skaver", något där du är osäker på om du gjorde rätt.

Det som beskrivs i regionens etiska policy är bland annat dom grundläggande etiska principerna som regeringen fastslog 1997. Dessa principer är rangordnade vilket tydligt visar människovärdets betydelse i förhållande till de andra två principerna.

Etik kan vara att reflektera över händelser som skett, situationer som förväntas uppkomma, eller konsekvenser av beslut som planeras. Alla är medvetna om vikten av att göra gott och inte skada, att verka för rättvisa och självbestämmande men finns kännedom och kunskap om att detta är delar av människovärdesprincipen?

Policyn är ett av de stöd som kan användas när det finns behov av att göra etiska ställningstaganden och prioriteringar. Några av dem är mer vägledande medan andra är mer handfasta som Etikens fem verktyg.

Åsa Bellander Regiondirektör

Om du har frågor som berör etik så är du välkommen att höra av dig till etiska rådet. De nås på följande e-postadress, etiska-radet@rvn.se.

Etisk policy i region Västernorrland

Varför etik

Den etiska policyn och de etiska principerna ger vägledning och ger grund och ramar för det etiska tänkandet och agerande. Det handlar om att följa regler, normer, värderingar och lagar men det handlar minst lika mycket om att utveckla ett personligt, professionellt förhållningssätt. Etiken är viktig vid konflikthantering, den ger ett instrument att lösa etiska konflikter med hjälp av dialog. Etiska dilemman kan vara det som skaver samvetet vid dagen slut.

Etik i mötet

Utgångspunkten i möten med andra bör vara att bry sig om varandra, uppmuntra den som gör något bra och stödja den som behöver hjälp. Det innebär också att inte tala illa om varandra, utan att framföra kritik och synpunkter på ett konstruktivt sätt direkt till den det berör. Avstånd tas från alla former av mobbning, kränkande särbehandling eller etnisk diskriminering.

Nedsättande, sexistiska eller på annat sätt diskriminerande attityder accepteras inte. De etiska värderingarna är ett förhållningssätt och gäller i alla möten och i varje kontakt med kollegor, patienter, anhöriga eller andra medborgare.

De som kommer i kontakt med regionen som institution, befinner sig många gånger i beroendeställning i förhållande till regionens medarbetare. Det är viktigt att medarbetare och förtroendevalda är medvetna om detta och hanterar det på ett etiskt och moraliskt lämpligt sätt. Regionen som arbetsgivare har ett ansvar att ge medarbetare och förtroendevalda förutsättningar att arbeta utifrån etiska principer.

Etik i praktiken

En ständigt pågående dialog på arbetsplatserna kring etiska frågor kan bidra till en fördjupad samsyn bland medarbetarna och de etiska frågorna bör därför vara ett naturligt inslag vid arbetsplatsträffar där man kan lyfta frågor som skaver.

Etik är en viktig aspekt vid förändringsarbete. Inför varje beslut ska de etiska konsekvenserna vara en del i processen och etiska ställningstaganden ska noteras.

Etik i kvalitetsarbete

Etiken är en viktig aspekt och grund i kvalitetsarbete. Allt kvalitets- och patientsäkerhetsarbete ska utgå från de etiska principerna och ett etiskt ställningstagande ska noteras i beslut på alla nivåer. Allt förbättringsarbete har som mål att skapa ett ökat värde för dem regionens verksamhet är till för, nämligen medborgarna.

Grundläggande etiska principer

Enligt gällande regeringsform, antagen av riksdagen 1997 och riksdagens beslut om prioriteringar inom hälso- och sjukvården (Slutrapporten från Prioriteringsdelegationen SOU 2001:8) anges tre grundläggande etiska principer. Dessa etiska principer skall gälla för samtliga verksamheter i Region Västernorrland. Principerna är rangordnade, vilket innebär att människovärdesprincipen är överordnad behovs- och solidaritetsprincipen, som i sin tur är överordnad kostnadseffektivitetsprincipen.

1. Människovärdesprincipen

Alla människor har lika värde och samma rätt oberoende av personliga egenskaper och funktioner i samhället. Tanken att alla människor har ett egenvärde, just för att de är människor och inte för vad de har eller gör, är fundamental för vårt samhälle och tänkande kring etik och moral. Människovärdet utgör grunden för och innebörden i deklarerade om mänskliga rättigheter och finns beskriven i portalparagrafen i 1976 års regeringsform och i FN-deklarationen om de mänskliga rättigheterna från 1948, artikel 1.

2. Behovs- och solidaritetsprincipen

Resurserna bör satsas på områden (verksamheter, individer) där behoven är störst. Solidaritet innebär att särskilt beakta behoven hos grupper med nedsatt autonomi.

3. Kostnadseffektivitetsprincipen

Vid val mellan olika verksamheter eller åtgärder bör en rimlig relation mellan kostnad och effekt, mätt i hälsa och livskvalitet, eftersträvas.

I alla verksamheter är prioriteringar nödvändiga. Människovärdet och den personliga integriteten kan upprätthållas med hjälp av ytterligare etiska principer som kan vara vägledande för all personal och ge ett stöd i det dagliga arbetet. De är inte specifika och tydliga handlingslinjer, utan anger mer generellt färdriktningen för våra val av handling. De mest kända och allmänt vedertagna principerna är:

Godhetsprincipen – att göra gott, att maximera hälsa, livskvalitet och människovärde

Icke skada-principen – att inte skada, att minimera skada, lidande och kränkning

Rättvisprincipen – att vara rättvis, exempelvis att ge vård på lika villkor

Dokumenttyp	Fastställt	Reviderat	Giltigt från och med	Dokumentnr / Version
Policy	2022-06-22		2022-06-22	551819 / Version 1

Autonomiprincipen – att respektera självbestämmandet, att värna om självbestämmande, integritet och respekt.

Ofta sammankopplas de två första *Godhetsprincipen* och *Icke skada-principen* till en och kallas då *Nyttoprincipen*.

Etikens fem verktyg

I samtal om etiska frågor finns etikens fem verktyg att tillgå. Med hjälp av dessa kan analyser och bedömningar göras, samt beslut fattas. Ett beslut som är genomtänkt är lättare att försvara och argumentera för än ett ogenomtänkt beslut och ger trygghet i bemötandet av andra. Verktygen är:

- Känslan** Den direkta känslan är betydelsefull, särskilt om man skall fatta ett beslut under tidspress och med otillräcklig kunskap.
- Samvetet** Vad är rätt och vad är fel. Har att göra med ett gemensamt synsätt eller gemensamma erfarenheter, men är också personligt och kopplat till individens egen bakgrund och erfarenheter.
- Empatin** Förmågan att leva sig in i en annan människas liv och ändå stanna kvar i sitt eget.
- Förnuftet** Med förnuftet bedöms fakta och erfarenheter och sorterar dem till kunskap.
- Fakta** Fakta kan avse kännedom om vad olika insatser kan resultera i eller hur mycket något kostar. Fakta behöver kompletteras med grundläggande värderingar som exempelvis människosyn, självbestämmande och rättvisa.

De tre första verktygen kan sägas höra ihop med hjärtat och intuitionen, en direkt kontakt med den egna livserfarenheten. Om man blint litar till sin intuition och livserfarenhet riskerar man att åsidosätta en nödvändig analys vilket de två sista punkterna kan bidra med och som kan sägas hänga samman med hjärnan och argumentationen.

Slutligen ett citat från Statens medicinsk-etiska råd (SMER)

”Etiska frågor griper in i varje människas liv och borde därför inte lämna någon oengagerad. Samtidigt finns det inte något facit där man en gång för alla kan få det rätta svaret. Svaret måste sökas i reflexionen eller i dialog med andra människor med olika värderingar och verklighetsuppfattningar. I det ideala etiska samtalet deltar alla på lika villkor och man försöker tillsammans förtydliga argumentens sakliga och logiska innehåll.” (Ur Etik - en introduktion, utgiven av SMER)

Dokumenttyp
Policy

Fastställt
2022-06-22

Reviderat

Giltigt från och med
2022-06-22

Dokumentnr / Version
551819 / Version 1

Relaterad information